

LISABON

Dragan Vučić, 3.A

GEOGRAFSKI POLOŽAJ

- Najzapadniji glavni grad kontinentalne Europe
- Nalazi se na ušću rijeke Tejo
- Prostire se na području od 84,8 km²
- Lisabon uživa supotropsko - mediteransku klimu s blagim zimama i tolim/vrućim ljetima
- Među svim europskim metropolama ima najtoplije zime
- Prosječna dnevna temperatura od prosinca do veljače iznosi +15,2 °C dok noćna iznosi 8,9 °C
- Ljeto najčešće traje oko 6 mjeseci, od svibnja do listopada, oremda su i u studenome, ožujku i travnju temperature ponekad iznad 20 °C
- Prosječna godišnja temperatura iznosi 17 °C

POVIJEST GRADA

OD NEOLITIKA DO RIMSKOG IMPERIJA

- Tijekom neolitika regiju su nastanjivali većinom iberski narodi
- Grade religiozne spomenike zvane *megaliti*, te u okolici grada još stoje *dolomeni* i *menhiri*
- Indoeuropski Kelti naselili su područje nakon 1. tisućljeća prije Krista
- Pomiješali su se s praindoeuropskim narodima te razvili u lokalna keltska plemena kao npr. *Cempsii*
- Feničani su ga osnovali kao utvrdu
- Tu se nalazila i prirodna luka na estuariju rijeke Tejo
- Novi grad se zvao *Allis Ubbo* što na feničkom znači sigurna luka

MEGALITI

DOLOMENI

MENHIR

OD NEOLITIKA DO RIMSKOG IMPERIJA

- Feničani su mogli koristiti prednosti naselja na ušću najveće iberijske rijeke za trgovinu vrijednim metalima s plemenima u unutrašnjosti
- U novije vrijeme, fenički ostaci iz 8. stoljeća pr. Kr. pronađeni su ispod srednjovjekovne *Sé de Lisboa*, glavne katedrale modernog grada
- Ipak većina suvremenih povjesničara smatra da je Lisabon bio autohtona naseobina te da teorija koja govori da su Feničani osnovali grad nije realna
- Smatraju da je Lisabon trgovao s Feničanima
- geograf Pomponije Mela, rodom iz Hispanije, zapisao je ime grada kao *Ulyssippo* čije ime potječe od Odiseja
- Kasnije, grčki naziv iskvaren je vulgarnim latinskim u *Olissipona*

SE DE LISBOA

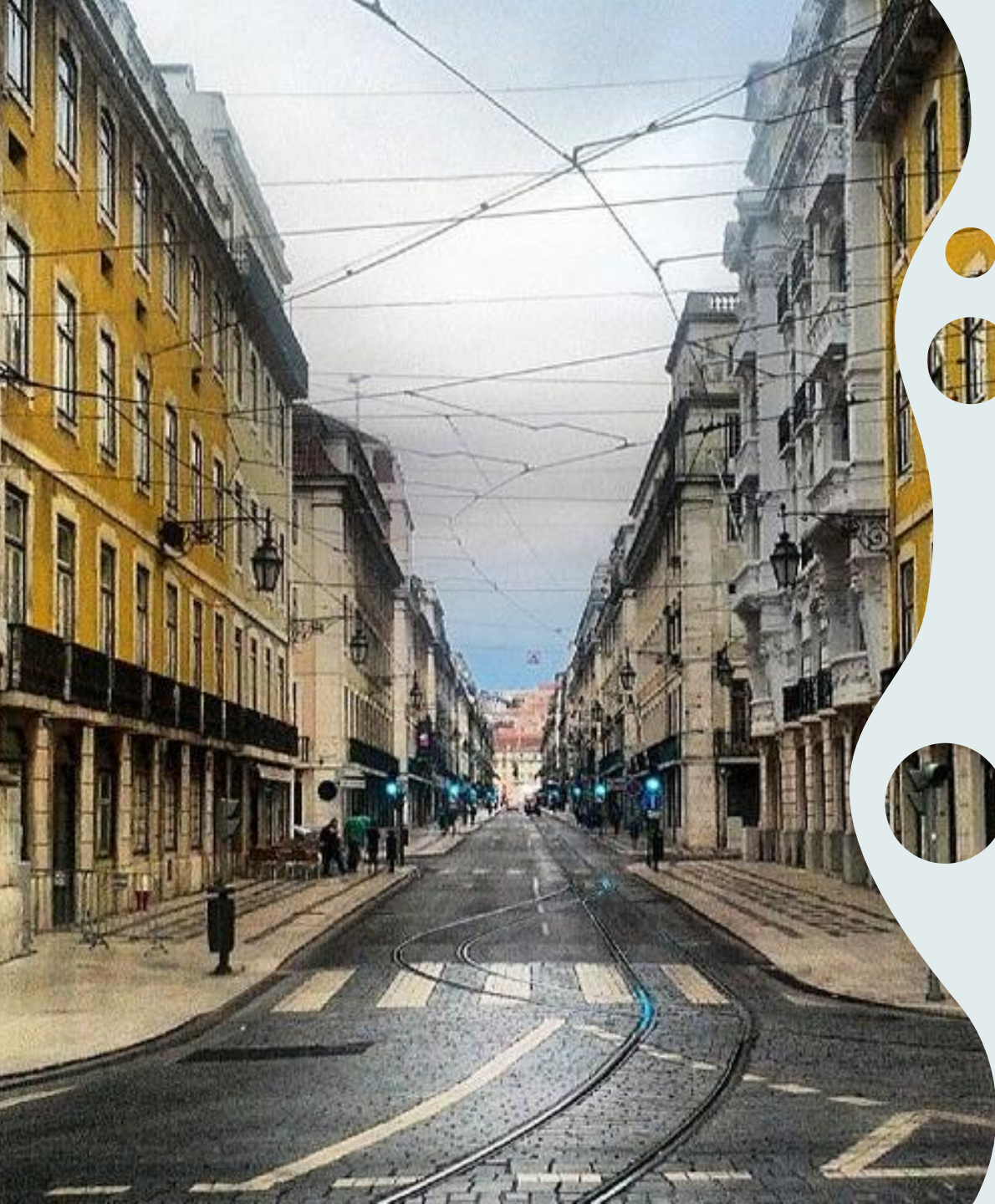
RIMSKO CARSTVO DO MAURSKOG OSVAJANJA

- Konzul Decim Junije Brut Kalaik dogovara savez sa Olissipom
- Olissipo je bio uključen u imperij u novoosnovanu provinciju Luzitaniju pod nazivom *Felicitas Julia*
- Za vrijeme Augusta, Rimljani su izgradili veliko kazalište, terme (ispod današnje *Rua da Prata*), hramove Jupitera, Dijane, Kibebe, Tetije i *Idae Phrygiae* (rijedak kult iz Male Azije), hramove posvećene caru, veliku nekropolu ispod *Praça da Figueira*; veliki forum i druge građevine kao insule (višekatne stambene zgrade) u zoni između suvremenog brda utvrde i centra
- Napadi Luzitanaca tijekom čestih pobuna idućih stoljeća oslabili su grad te su izgrađene zidine

LUIZITANIJA

Wolfr
nerl

RUA DA PRATA

PRACA DA FIGUEIRA

MAURSKA VLADAVINA

- Dana 6. kolovoza 711. Lisabon su osvojili Mauri pod čijom je vladavinom procvao
- Mauri, Muslimani iz sjeverne Afrike i srednjeg istoka, izgradili su mnoge džamije, zgrade i nove gradske zidine, danas poznate kao *Cerca Moura*
- Arapski je bio službeni jezik, dok je mozarapski bio materinski jezik većine kršćanskog stanovništva
- Maurski utjecaj još je vidljiv u Alfami, starom dijelu Lisabona koji je preživio potres 1755.
- Kasnije, sve preostalo muslimansko stanovništvo na silu je preobraćeno na Katolicizam ili prognano, dok su džamije pretvorene u crkve

CERCA MOURA

OD SREDNJEG VIJEKA DO PORTUGALSKOG IMPERIJA

- Lisabon je postao 1255. glavni grad Portugala, i od tada glavno političko, ekonomsko i kulturno središte zemlje ali status Lisabona kao prijestolnice nije nikada službeno dodijeljen istatutom ili u pisanom obliku dok je dan grada 13.6.
- Prvi portugalski univerzitet, osnovao je 1290. u Lisabonu kralj Dinis I. kao *Estudo Geral*
- Nakon dinastičke krize, Portugal je 1580. izgubio svoju nezavisnost u korist Španjolske, te se pobuna 1640. kojom je zbačen Filip III. i obnovljena portugalska samostalnost, odigrala u Lisabonu

ESTUDO GERAL

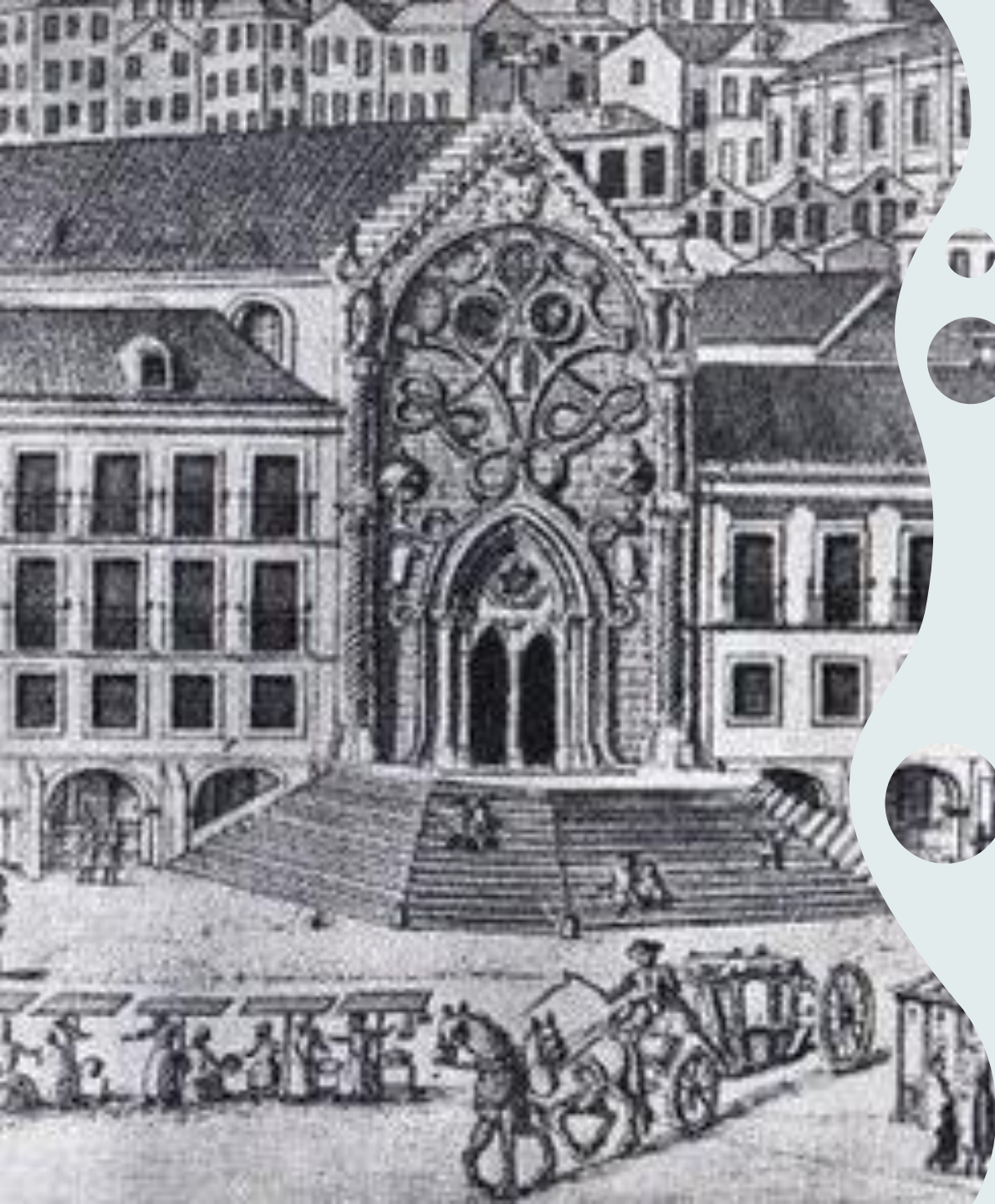

POTRES 1755.

- Prije 18. stoljeća, Lisabon je pogodilo nekoliko većih potresa
- 1. studenog 1755., grad je uništen u još jednom potresu, s procijenjenim brojem žrtava između 30 000 i 40 000 u samom Lisabonu i 85% razrušenog grada.
- S procijenjenim stanovništvom od 200 000 do 275 000, Lisabon je 1755. bio jedan od najvećih gradova Europe
- Između ostaloga, u potresu su uništene Kraljevska palača *Ribeira* i bolnica *Hospital Real de Todos os Santos*
- Nakon potresa 1755., Lisabon je ponovno izgrađen u skladu s prosvijećenim arhitektonskim i urbanističkim zamislima
- Obnovu grada predvodio je Markiz de Pombal.
- Nakon potresa 1755., Lisabon je ponovno izgrađen u skladu s prosvijećenim arhitektonskim i urbanističkim zamislima premijera Sebastiãoa Josóa de Carvalhoa e Meloa

POTRES KOJEG JE PRATIO TSUNAMI

HOSPITAL REAL DEE TODOS OS SANTOS

PALAČA RIBEIRA

MARKIZ DE POMBAL

20. STOLJEĆE

- U Lisabonu je 1908. ubijen kralj Karlo I., te se dvije godine kasnije odigrao i republikanski udar koji je uspostavio Portugalsku republiku.
- Nakon stoljeća neaktivnosti, u gradu je 1911. ponovo osnovano sveučilište, kojemu su priključeni reformirani bivši koledži i druge visoke škole u gradu
- Tijekom drugog svjetskog rata, Lisabon je bio jedna od rijetkih neutralnih i otvorenih europskih atlantskih luka, glavni prolaz za izbjeglice na putu za Sjedinjene Države i mjesto okupljanja međunarodnih špijuna Lisabon je bio glavno poprište revolucije karanfila, koja je označila kraj portugalskog korporativnog režima *Estado Novo*
- 1988., požar u povijesnom središtu Chiado, za idućih je deset godina uvelike poremetio normalni život u zoni. 1994., Lisabon je bio europski glavni grad kulture

ESTADO NOVO

SUVREMENA ZBIVANJA

- Lisabonska strategija, bila je dogovor Europske unije o mjerama revitalizacije europske ekonomije, potpisana u Lisabonu ožujka 2000. Listopada 2007., u gradu je održan godišnji sastanak Europskog vijeća, na kojem je postignut dogovor o novom modelu upravljanja unijom. Proizašli Lisabonski ugovor potpisan je 13. prosinca, 2007., dok je na snagu stupio 1. prosinca, 2009.

POTPISIVANJE LISABONSKOG UGOVORA 2007.

GRAD DANAS

- Glavni i s 505.526 stanovnika na svojem administrativnom području površine 84,8 km², najveći grad Portugala
- Kao istaknuto središte financija, trgovine, medija, industrije zabave, umjetnosti, međunarodnog prometa, obrazovanja i turizma, Lisabon se smatra "Alfa gradom"
- Jedan je od najvećih ekonomskih centara na kontinentu, s rastućim financijskim središtem i drugom najvećom kontejnerskom lukom na europskoj atlantskoj obali
- Lisabonska regija, najbogatija regija u Portugalu, daleko iznad EU prosjeka BDP-a po glavi stanovnika, stvara 45 % portugalskog BDP-a BDP PPP od 26 100 eura per capita

- Ekonomija uglavnom se temelji na uslugama
- Većina sjedišta multinacionalnih kompanija koncentrirano je u podregiji Velikog Lisabona, posebno u Oeirasu
- Stalni ekonomski rast regije, svake godine rezultira većim BDP-om po glavi stanovnika
- Grad zauzima 32. mjesto među gradovima s najvećom bruto zaradom u svijetu
- Kao glavna luka u zemlji, s jednim od najvećih i najsofisticiranijih regionalnih tržišta na Pirinejskom polutoku, Lisabon zajedno sa svojim gusto naseljenim okruženjem također se razvija i kao financijski i dinamični tehnološki centar. Grad također raspolaže s najvećim i najrazvijenijim sektorom masovnih medija u Portugalu, sa sjedištima više vodećih televizijskih, radijskih i novinskih kompanija
- Industrija obuhvaća uglavnom tradicionalne grane, kao što su brodogradnja, željezare, rafinerije nafte, tekstilna industrija, kemijska industrija, proizvodnja šećera, piva, keramike, lijekova, duhana, ribarstvo

- Šesti najposjećeniji grad u južnoj Europi
- 12. je najnaseljenije gradsko područje u Europskoj uniji
- Uže gradsko područje nastanjuje 564 477 stanovnika, dok u Lisabonskoj metropolitanskoj zoni živi 2 800 000 stanovnika
- Metropolitanska zona obuhvaća dvije europske statističke prostorne jedinice druge razine NUTS II: *Grande Lisboa* (Veliki Lisabon), duž sjeverne obale rijeke Tejo, i *Península de Setúbal* (poluotok Setúbal) duž južne obale, koje obuhvaća portugalska podregija *Região Lisboa* (Lisabonska regija)
- Okružen mnogim satelitskim gradovima i predgrađima, te se procijenjuje da iz tih naselja, u Lisabon svakoga dana dolazi više od milijun ljudi
- Cascais i Estoril najpoznatiji su po noćnom životu i zabavi
- Arhitektonske znamenitosti, prirodne ljepote i povijest karakteriziraju Sintru i Mafro

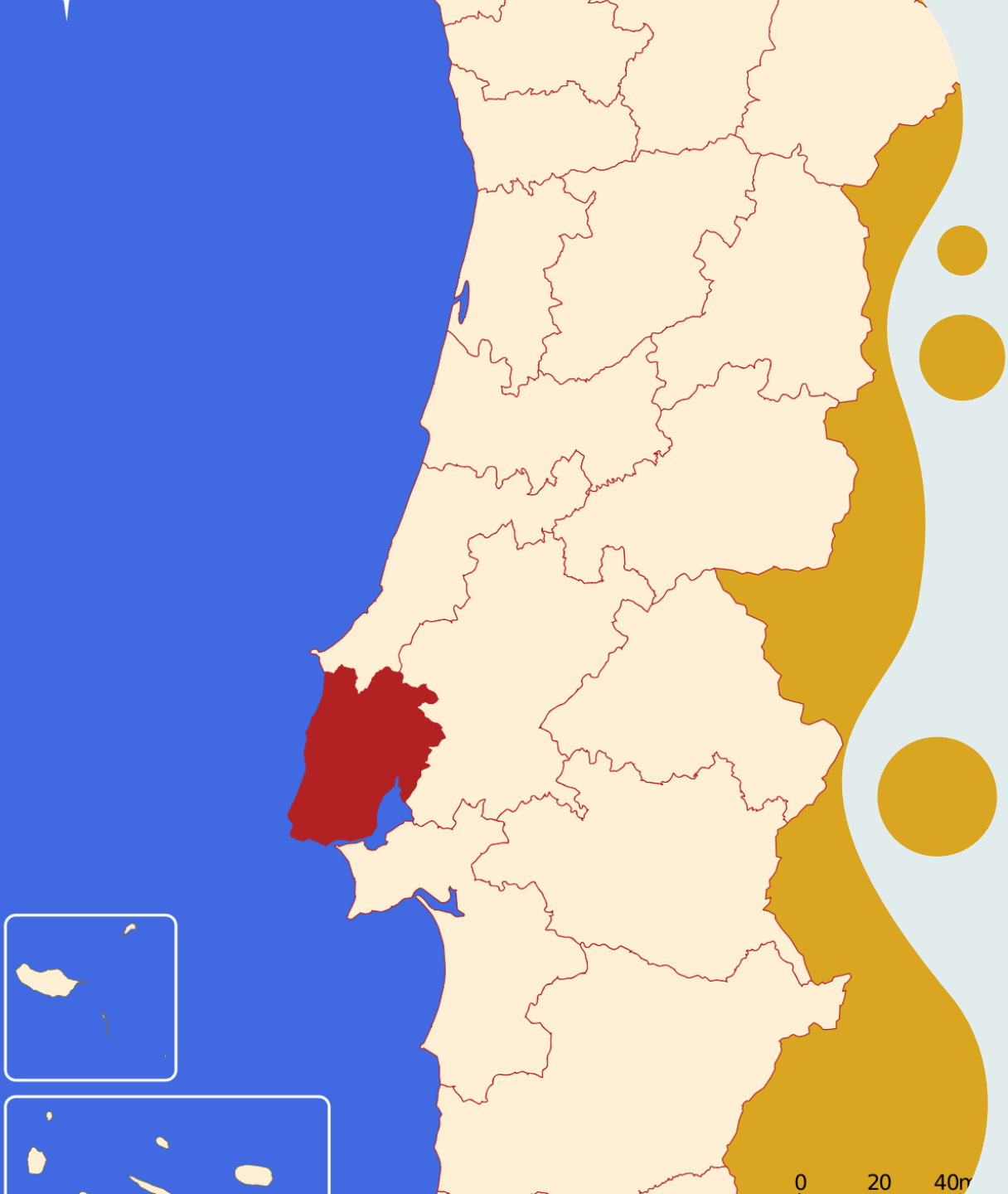

VELIKI LISABON

POLUOTOK SETUBAL

LISABONSKA REGIJA

CASCAIS

ESTORIL

SINTRA

MAFRA

- Općina Lisabon uključuje 53 *freguesias* (župe)
- Lokalno, stanovnici svoje dijelove grada češće nazivaju imenima povijesnih četvrti (*bairros*), koje nemaju jasno određene granice već ih određuje zajednička povijest i kultura, arhitektonske znamenitosti, životni standard ili lokalne istaknute ličnosti

1801.	1981.	1991.	2001.	2004.	2017.
203 999	807 937	663 394	564 657	564 477	505 526

Popis stanovništva od 1801.

KULTURA I ZNAMENITOSTI GRADA

- Lisabon je bogat arhitektonskim spomenicima: romaničkim, gotičkim, baroknim, modernističkim i postmodernim
- Ističu se i veliki bulevari ukrašeni spomenicima kao *Avenida da Liberdade*, *Avenida Fontes Pereira de Melo*, *Avenida Almirante Reis* i *Avenida da República*
- Najpoznatiji su muzeji u Lisabonu Nacionalni muzej antičke umjetnosti (*Museu Nacional de Arte Antiga*), Nacionalni muzej Azuleja - tradicionalnog portugalskog mozaika (*Museu Nacional do Azulejo*), Muzej Calouste Gulbenkian (*Museu Calouste Gulbenkian*)
- Lisabonski oceanarij (*Oceanário de Lisboa*), drugi najveći oceanarij na svijetu, Nacionalni muzej nošnji i mode
- Lisabonska opera, *Teatro Nacional de São Carlos*, održava relativno aktivan raspored kulturnih događaja

ČETVRTI ALCANTARA

- Početkom 1990-ih, kvart postaje središte pubova i diskoteka, većinom iz razloga što je to trgovačka zona gdje noćna buka ne smeta stanovnicima
- Danas radi svoje središnje pozicije i izvrsnog pogleda na rijeku, u nekim se dijelovima tog područja skladišta preuređuju u stanove ili se grade nove stambene zgrade

ALFAMA

- Alfama je najstarija četvrt u Lisabonu
- Sadrži mnoge značajne povijesne atrakcije, s mnogim Fado barovima i restoranima
- Veliki potres 1755. nije razrušio Alfamu
- Poznata po uskim ulicama i malim krovovima

BELEM

- Locirana oko 6 km zapadno od aktualnog središta grada
- Naziv *Belém* izvedenica je portugalskog naziva za Betlehem
- Poznat kao lokacija s koje su mnogi Portugalski istraživači krenuli na svoja istraživačka putovanja
- Najpoznatija je znamenitost Beléma toranj *Torre de Belém*

- U Lisabonu svake se godine održavaju Međunarodni festival dokumentarnog filma, sajam moderne umjetnosti, međunarodni festival Horror Filma, Lisabonski sajam knjiga...
- U Lisabonu je četiri puta (2004., 2006., 2008., i 2010.) održan *Rock in Rio*, jedan od najvećih svjetskih pop-rock festivala
- Muzej glazbe - sadrži zbirku od oko 1400 glazbenih instrumenata, sačuvanih iz perioda od 16. pa sve do 20.stoljeća
- Fado, u prijevodu sudbina, glazbeni je žanr koji se prati od 1820ih
- Smatra se portugalskom nacionalnom glazbom
- Među brojnim znamenitostima vrijedi istaknuti tvrđavu *Castelo de São Jorge*, romaničko-gotička katedrala *Sé Patriarcal* iz 12. stoljeća kasnorenesansnom crkvom *Igreja de São Vicente de Fora*
- Zaštitni je znak Lisabona *Elevador de Santa Justa* - gradsko dizalo u obliku tornja

- Posebno je zanimljiva crkva *São Roque* s kapelom sv. Ivana Krstitelja
- Spomenik Isusu Kristu *Cristo-Rei* stoji na lijevoj strani rijeke u Almadi
- Najveći park - *Parque Florestal de Monsanto*

Park - Parque Florestal de Monsanto →

TVRĐAVA SAO JORGE

IGREJA DE SAO VICENTE DE FORA

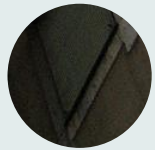

CRKVA SAO ROQUE

The image captures the interior of the Church of São Roque in Lisbon, showcasing its Baroque architecture. The view is from the nave, looking towards the altar. The ceiling is a masterpiece of Baroque stucco work, featuring intricate scrollwork and floral motifs. The walls are adorned with several large, framed paintings depicting religious scenes. The architecture is characterized by a series of arches, some of which are filled with light blue and white decorative patterns. The altar area is particularly ornate, with a large, gilded structure featuring multiple levels of niches containing statues and paintings. The lighting is warm and focused, highlighting the intricate details of the church's interior.

ELEVADOR DE SANTA JUSTA

SPOMENIK CRISTO REI

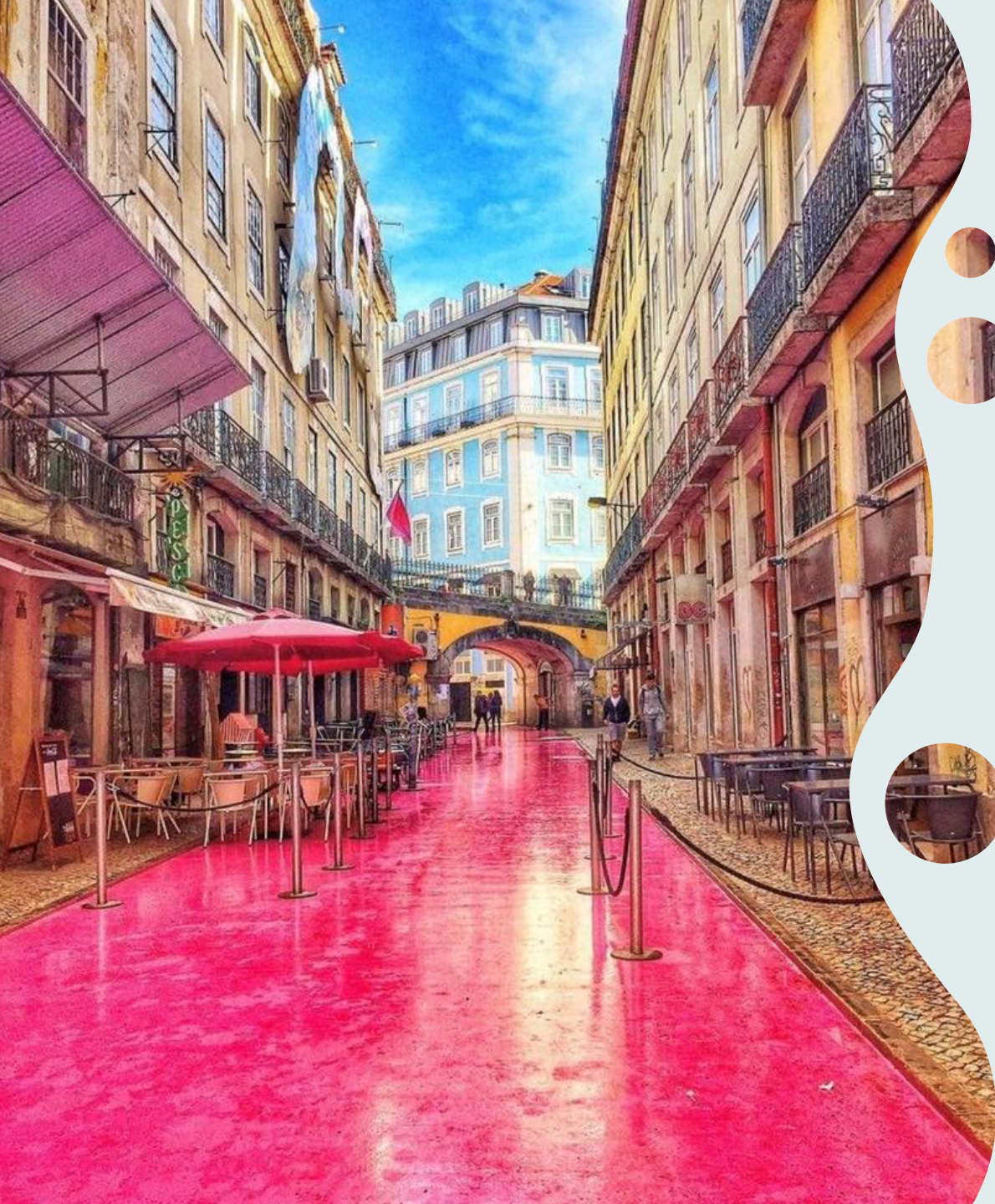

ZANIMLJIVOSTI VEZANE ZA
GRAD

NAJSTARIJA KNJIŽARA NA SVIJETU

ROZA ULICA

LISABONSKI TRAMVAJ 28

SPOMENIK OTKRIĆA

MOST VASCO DA GAMA

TRG ROSSIO

OCEANARIJ

HVALA NA PAŽNJI

unaprijed se ispričavam